

M. 11516:1-21.

G. 889

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

Vattarvepeditionen 1936.

Osterjöland.
Åsked hd.
V. Ny sn.
Boöarna
+ medevi.

21 blad fotos
24 fotos
1 teckning

Innehåller: 21 blad fotos
24 fotos
1 teckning.

Cy

På Booarna träffade
expeditionen den förnämnde
allmogefiskaren i trakten
Verner Holmberg, född 1867!

H. var den förste
som rodd med rutter på
70-talet. Annars var 87
klary- och jubelår för
rutterfisket. H. hade på
den tiden ett ^{kar.} kar med
vatten i med sig i båten
eftersom han måste ha
fisker levanad när den
avyttrades.

Vinterfisket är
det vanliga efter lake. H.
var med när man högg
3 pålar och stak ner i
is och samt satte segel på
till skydd. Sednare an-
vände man en avsågt
roddbåt med fämman vid
sidorna till "lakekoja".
Man hade en källa att
dra vatten på och en jäm-
gryta att elda i.

När göddfiskare
har jä allri vatt i min ba
sa H.

På nären på fort
sjön var ren på var det ut
med lakutterna. Dessförinnan
lä man å sköt ånder.

Framme i maj
satte man abornäten.

Till vridommar

satte de som så kunde strö-
nät. De andra började med
nät. Ströneten voro 60
famnars långa. Träflötarna
voru stora som en hämt
o. kallades flåner. Sänkarna
utgjordes av näverpungar
med snästen, s. k. haller.

S. k. "Sättnätagäl" sattes
nära land på natten. Man an-
vände puls och tog upp det
i båten som strö. Fisksorterna
voru sik, aborre, röding o. valar.

Alla nät band
man spilo: 3 sorters: ständ-
nät, strönet o. löjenät.

Följa längs efter
nät el. rev och vittja kallades
att "rämma nät" resp. rev.

En rad av nät
kallades "nätbana" och utgjöv-
des vanligen af i fr. om aborr-
nät av 5-6 st. o. b) i fr. om
nät nte i sjön 50 st. i sträck.
Man hade vält i ena änden
och krabba liksom bara i
ena änden så att näten
kunde svänga med strömmar-
na, allteftersom dessa varierade.

Tenar spunnos av griskår, eller
griskåpa innan manillan kom.

Visingöborna kallade d. s. nät på
gr. av tenarnas tunnhet för snönet.

"Själva hade di tenar som kappor!"

Det hände även att man på vårens försökte med gädder. Krokarna voro stora o. smidda av järnspik.

För moss hade man ljuster av pekerok!

Lat. vidant
ljuster överlämnat
till Kultaren.

"Lakstrutar må kvartsbuteljer uppå geck inte på bra här där i Hjälmaren." En del försökte med röt tråd som laken följde. H. har köpt sina strutar av en hjälmarer-fiskare.

"Skopskötaren på hella Rökna ljuskade en gång en så synbelygotta stor lakt så ho kröll på å de arma å en!"

#

H. är född på Sandön 1867. Tjänste tjäng på Fjök 3 sommar m. böjar vid Bär. "De va te å lägga iväg te stam (Uadstena) å sälja fisk. En sålde för 10-15 kronor å geck inte ta så mycket som 6 öre te e kaka bio fast en var hungrig så en skalv å arbeta så en geck som i en rök - varken hörd eller sag."

#

Betr. Udevi se Sagesmannen!

Redogörelsen omfattar:

Båt.

Skopa.

Eldstad.

Snyta.

Tjarning.

Puls.

Brandjärn.

Lakeljuster.

Ljuster.

Kviddjärn.

Spel.

Vale.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Medevi:

Saglesmannen.
Nöt.

#

M.11516

889

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkiv.forsk-
ning vid Lunds universitet

Bat.

Båt.

a.

Totalvy av sinpan
samt detalj av inner- och
yttre köl. Obs. tränael
på "vrängjet"!

1

2

3

← släte

Båt.

Vid stranden
låg en gammal båt upp-
hängen. Anmärkningsvärd detalj av ärfäste (= släte)

a.

Fotot visar
hur spetsbordet på denna
typ har lagts ovanpå
värmbordet.

b.

spetsbord

värmbord

4

Bot.

ib.

Detalj av spant
("vrängen") samt kölskrov.

5

6

Skopa.

Skaplet är 11
cm. långt. Skopans är
20 x 14 cm. stor. Djupet är
7 cm.

Eldstad.

Detta är den
gamla eldstaden, byggd av
löst sammanfogat sten.

Sryta.

Användes vid
färgning av nät (samt
vid byk!).

Båten tjäras.

Det är Holumbys
j:n. Sagsmannens son, som tjäras
sin båt.

10

Puls.

På ett 4 m. långt
skapt är pulsen fastad. Den är
25 cm. lång med en största diam.
av 10,5 cm. Järntenen är 11 cm. lång.

Brandjörn.

Korgens längd
är 30 cm.; dess bredd är 33 cm. och
dess djup 19 cm.

Järnskaftet är
32 cm. långt och träskapet
1 m.

Brandjörnen
placerades i aktern på snippan
under ljusträngen.

[Sagens man
skänkte brandjörnen till kulturen.]

12

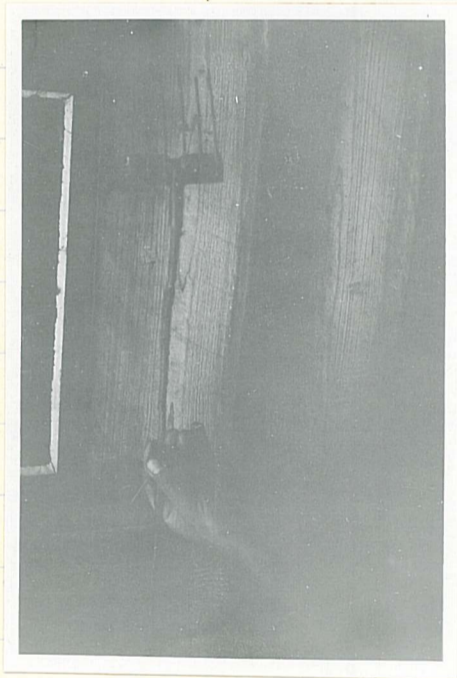

13

Lakljuster ev. nalsjuster.

Ljustret är för-
färdigt av en papperlysta samt
bleckplåt. Det är 10 cm. brett
och har 10 cm. långa taggar.

14

15

Taggar en i Kultarhistoriska
Museets samlingar. / an.

Ljuster.

Ljuster är av
handsmitt järn med en bred
(vid basen) av 20 cm. och
taggar, vilkas längd är 10 cm.
Järnskaftet är 17 cm. långt
och träskapet 4 cm.

Man ljustrade
efter gädda och lax samt röding.

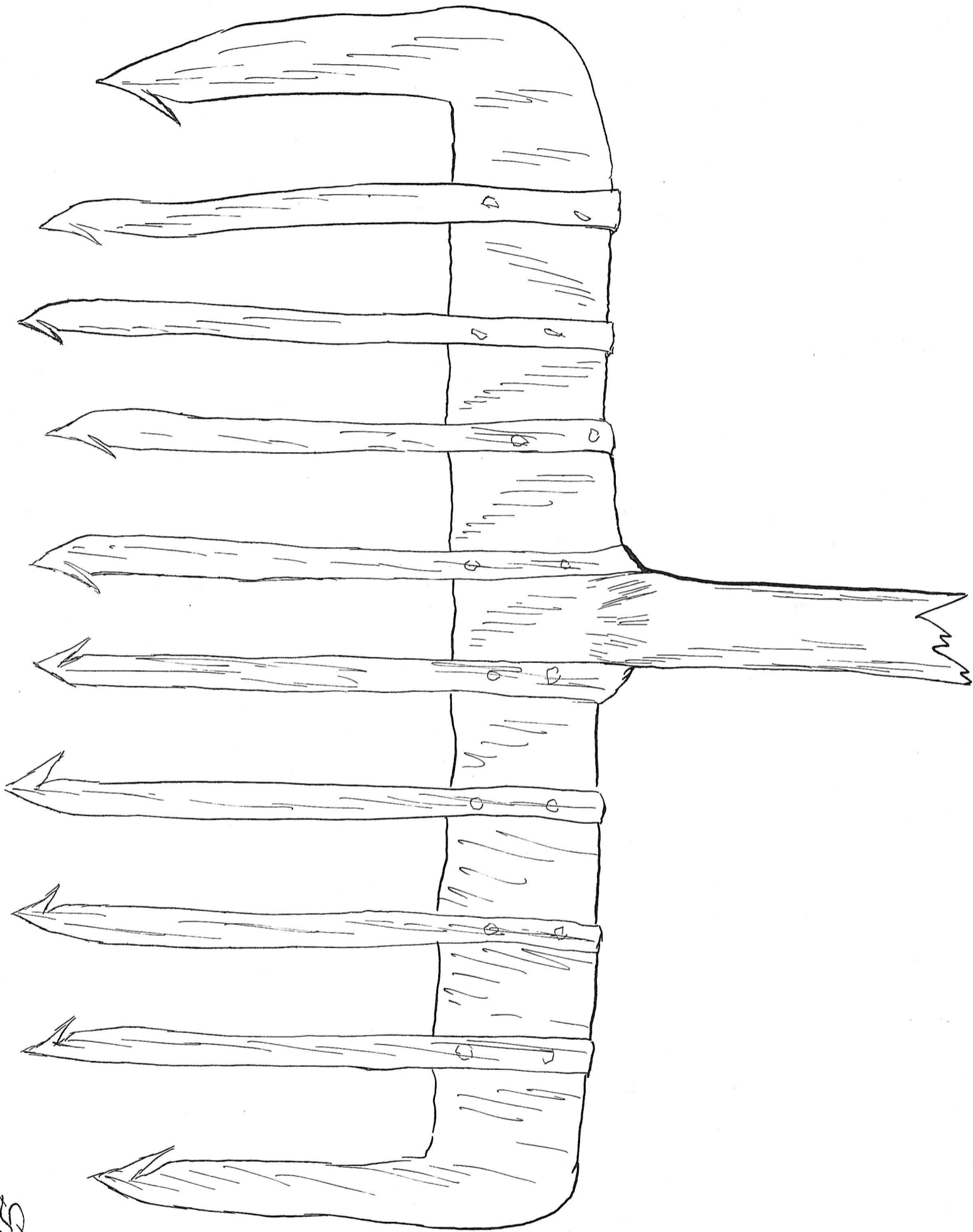
16

17

Naturlig storlek.

S. 14.

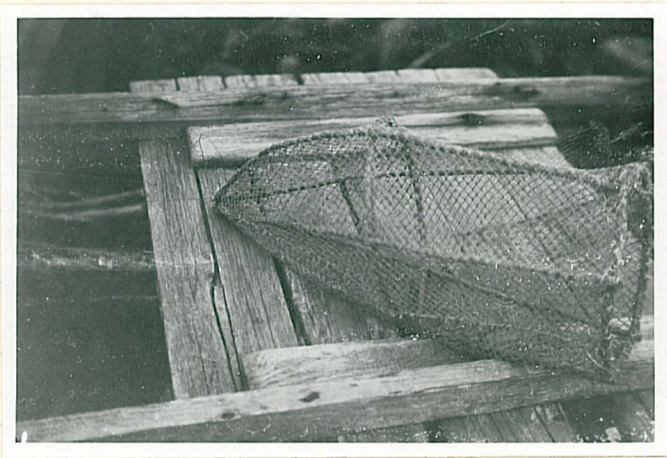

"Kviddjäre." ("kvidmjäre")

Längden mellan
ringens båda ringar är 24 cm;
från andra ringen till strutsens
ända 25 cm. Dess diam. är
20 cm.

Maskstorleken är
15 mm.

Tungöngen kallas
shilleröng och har bubbla nät:
det finare kallas shillerträ.

Spel.

Obs. handtagen
som icke löjra genom stocken
utan är fastbundna vid sidan!

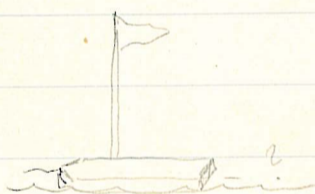

Vale

med flagg. Vålens
Längd är 1,70 m.

20

eller

eller

Medev.Sapsmannen.

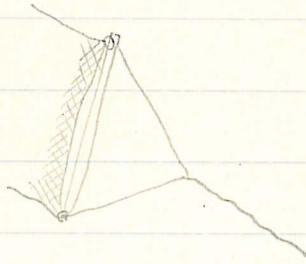
Ernst Valdemar

Corneliusson, f. 1885.

Hade annärk-
ningsvärt dåligt reda på fisket.
Fraktar numera turister i sin
roddbåt från och till badplatserna
och som en följd händer in-
skränker sig hans iakttagelser
till väder och vind.

22

Not.

Noten saknar
kalv och dragrep.¹⁾ Nätet mel-
lan tånarna kallas "skunk".
Träplötarna ("glån") är 7x11 cm,
stora och är märkta 585.
Till sänken användas ben
och tegel.

#

"När siklöjan går i
klonk motar en ut beorne.
En hamnar och en står i
aktern med en stång med
en vit trasa."

23

¹⁾ Nätet väl ha junnit.²⁾ /an.

24